

Reforma terciárního vzdělávání

Petr Matějů

Prezentace připravená pro schůzi vlády
dne 7.3.2007 ve státním zámku v Kolodějích

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- **Potřebujeme reformu?**
Charakteristika současného stavu
- **Čeho chceme dosáhnout ?**
Základní cíle reformy.
- **Jak toho dosáhnout ?**
Hlavní kroky reformy.
- **Co můžeme udělat v krátké době ?**
Co navrhujeme udělat v letech 2007-2008

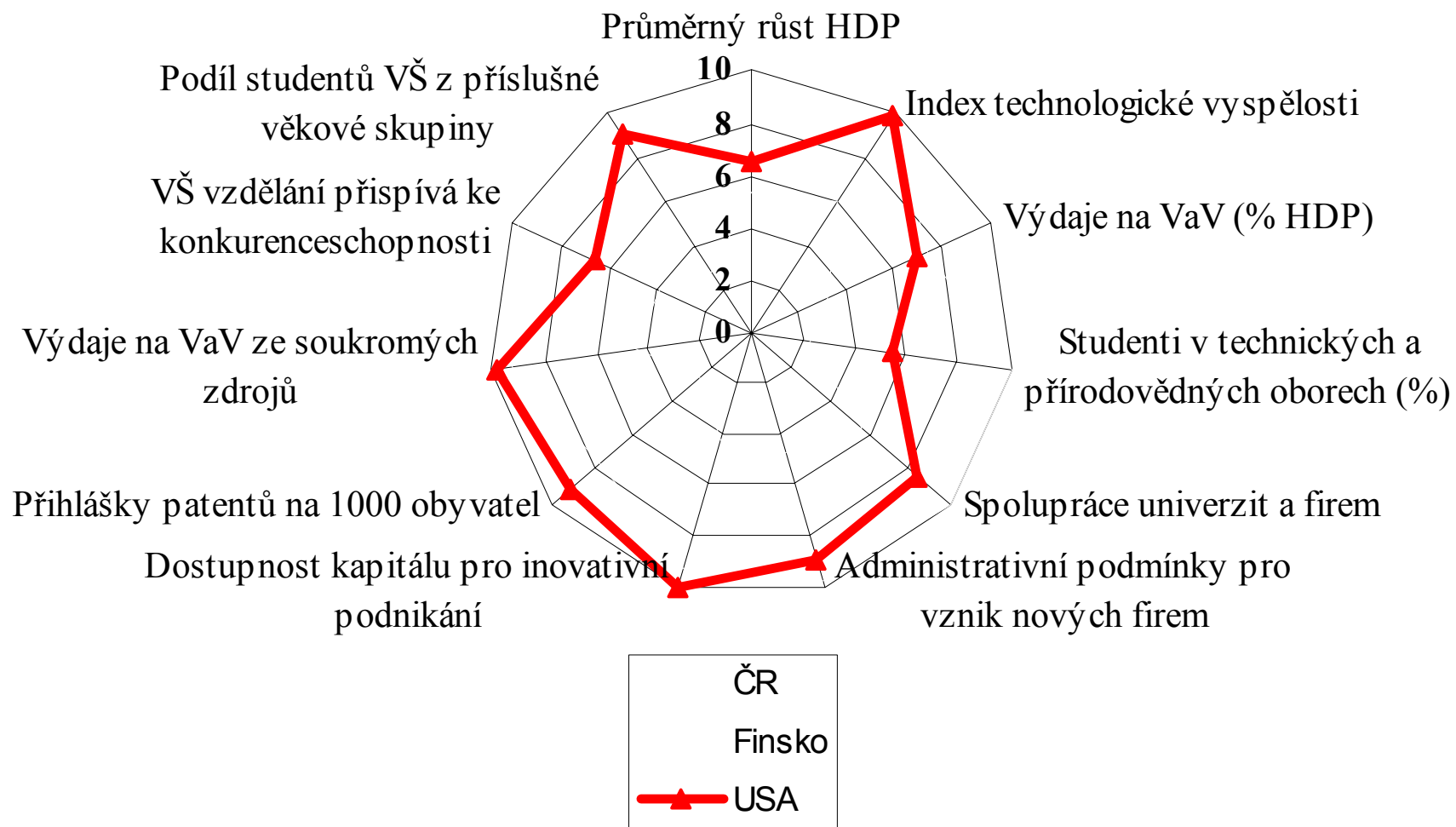
Potřebujeme reformu terciárního vzdělávání ?

**Charakteristika současného stavu
v mezinárodním srovnání**

Vysoké školství a inovační potenciál

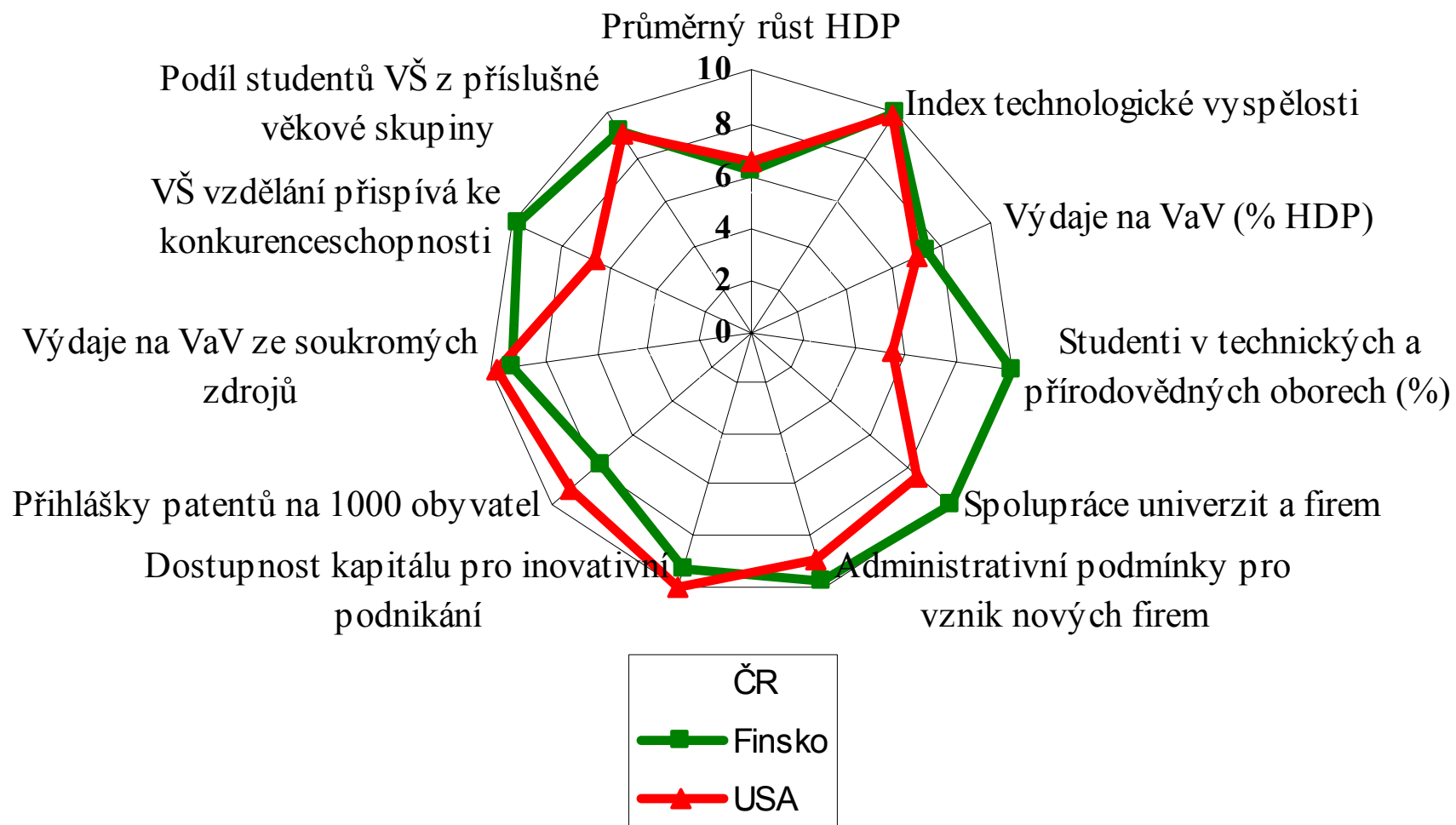
Inovační profil

Zdroj: Světová banka, 2003

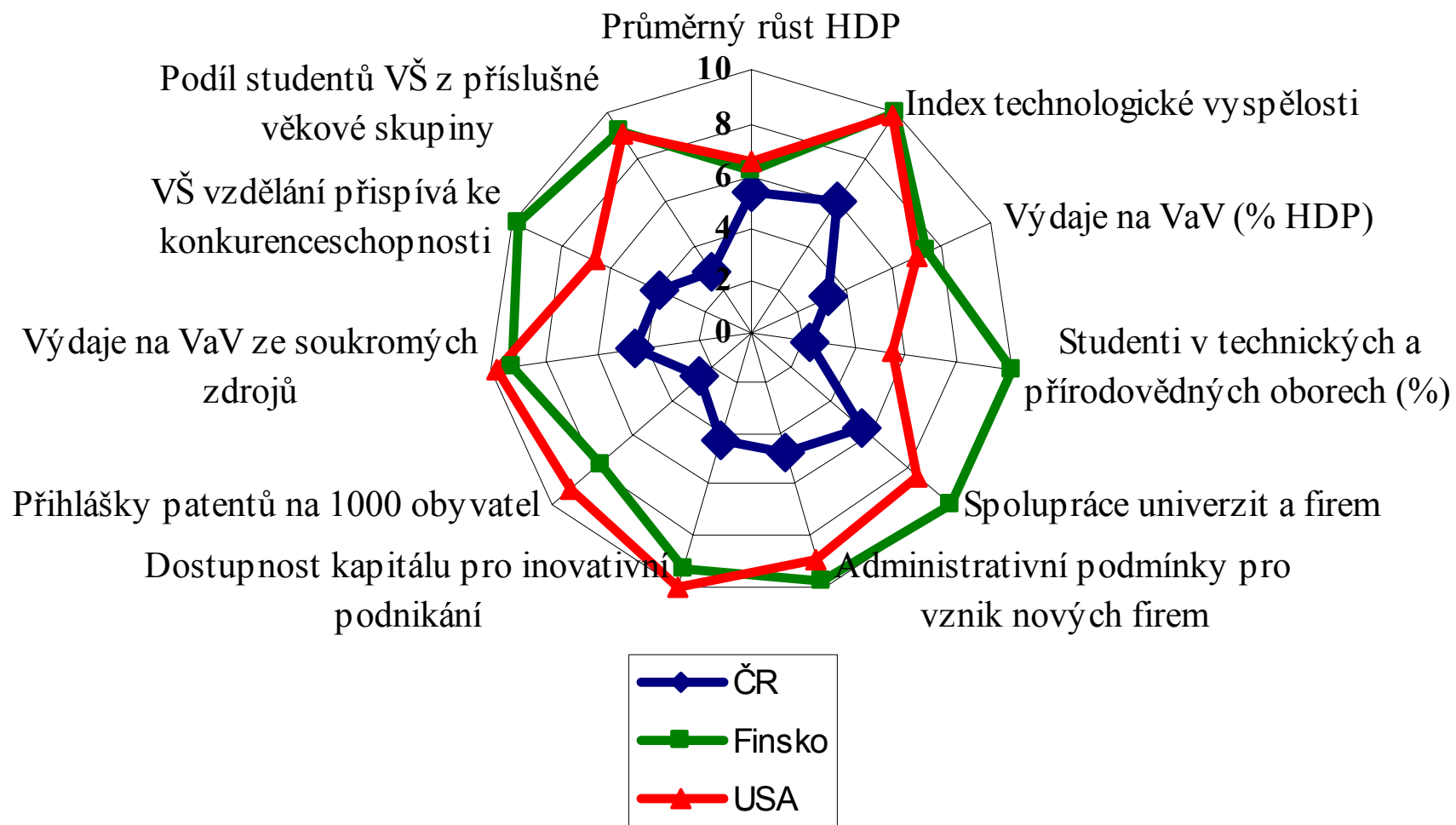
Inovační profil

Zdroj: Světová banka, 2003

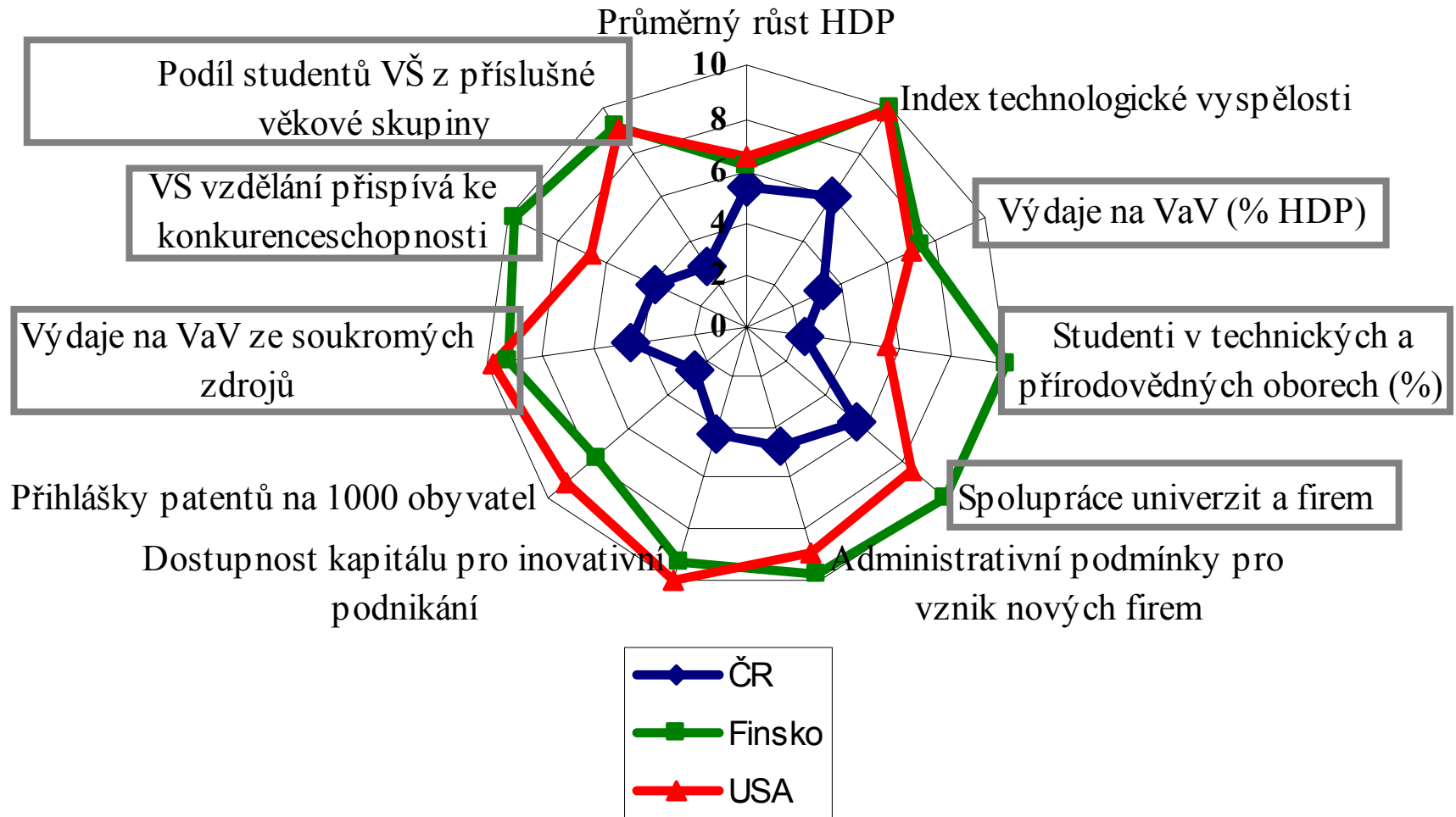
Inovační profil

Zdroj: Světová banka, 2003

Inovační profil

Zdroj: Světová banka, 2003

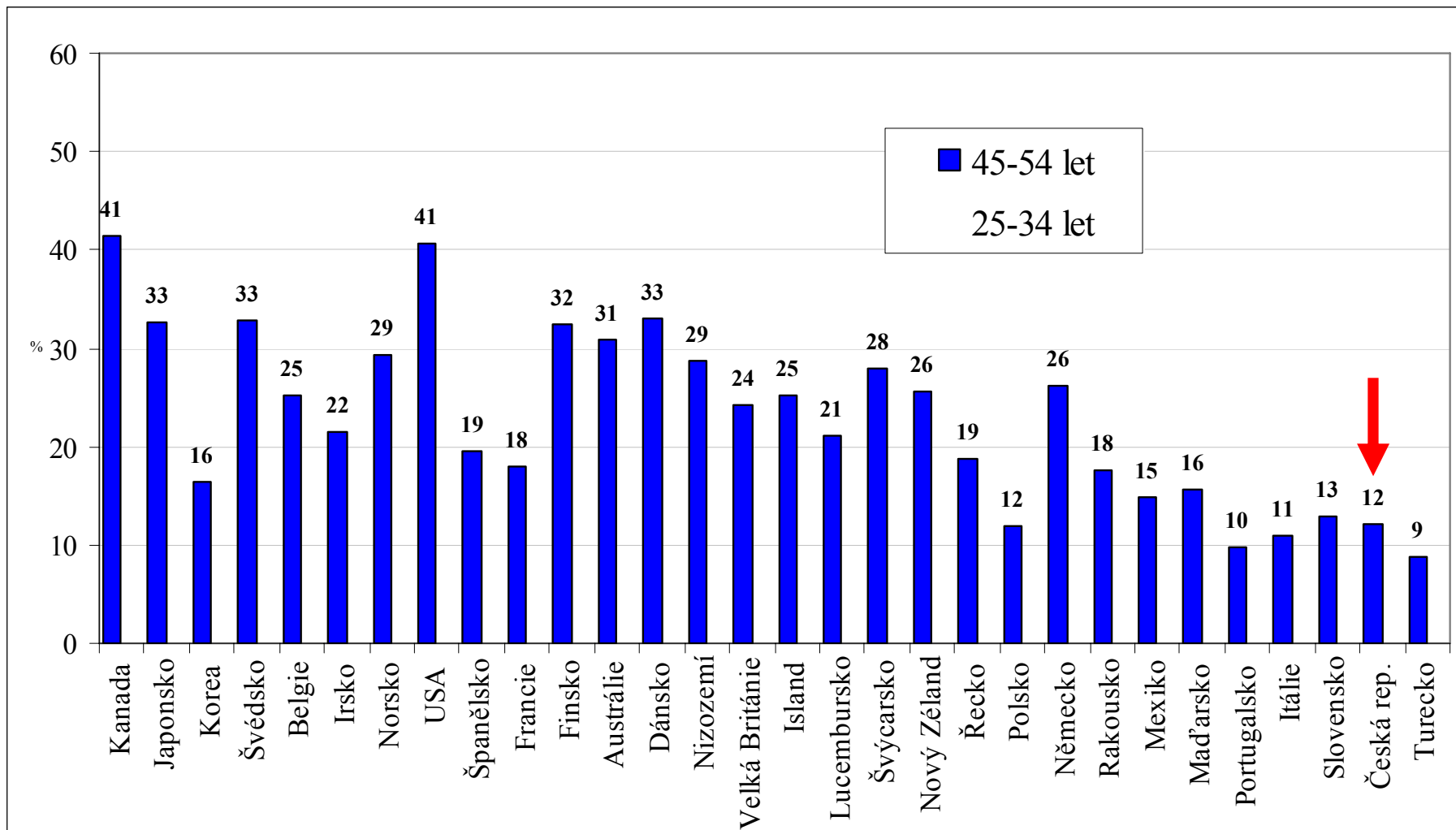
Vysokoškolsky vzdělaná populace a studující na vysokých školách

Počet studentů: otázky z veřejné debaty

- **Máme už vysokoškoláků dost ? (V. Klaus) Nebo dokonce moc ? (J. Koucký, SVP Ped UK)**
“Na vysoké školy se v roce 2006 poprvé zapsalo 67 tisíc a na vyšší odborné školy téměř 11 tisíc studentů. Dohromady představují více než 60 procent příslušné věkové skupiny. Při předpokládaném nárůstu to už příští rok může být 70 procent,” upozorňuje ředitel Střediska vzdělávací politiky PedF UK Jan Koucký. („Vysokoškoláků už je moc“, Boleslavský deník, 21. 2. 2007 str. 2).
- **Stačí se soustředit na kvalitu ? (V. Klaus, P. Buzková) ?**
- **Je kvantitativní růst v rozporu s růstem kvality ?**

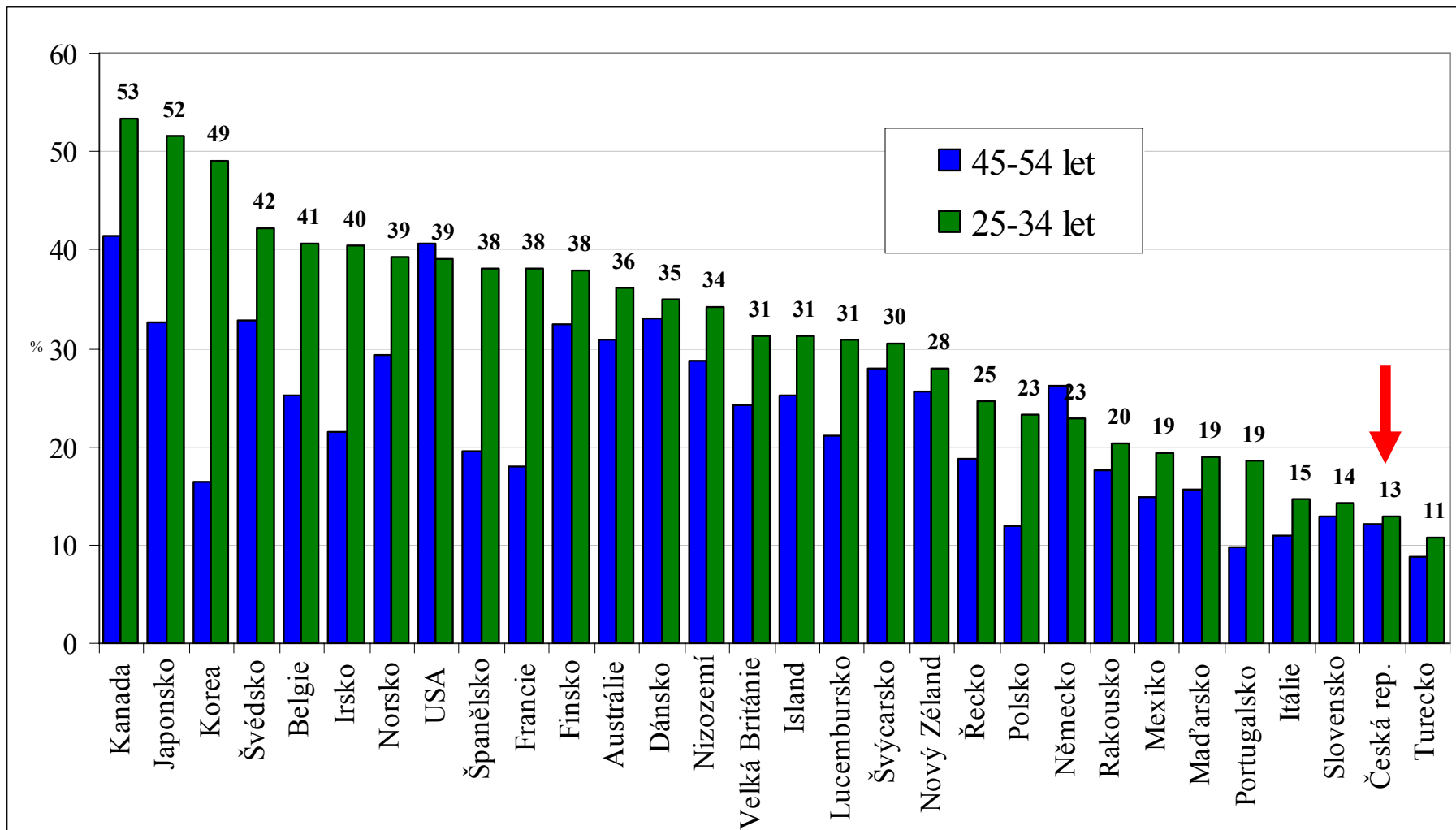
Podíl populace s VŠ vzděláním

OECD 2004

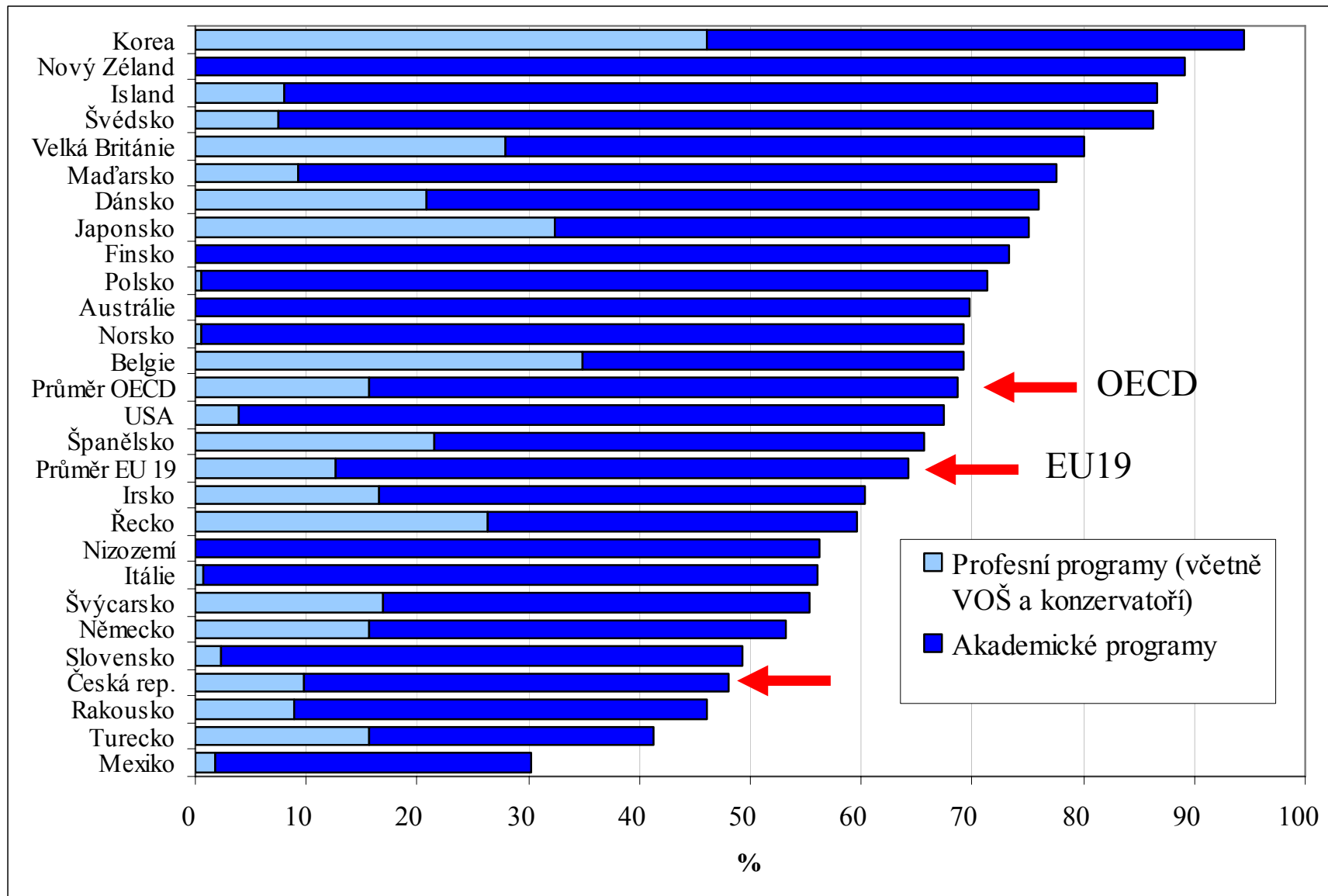
Podíl populace s VŠ vzděláním

OECD 2004

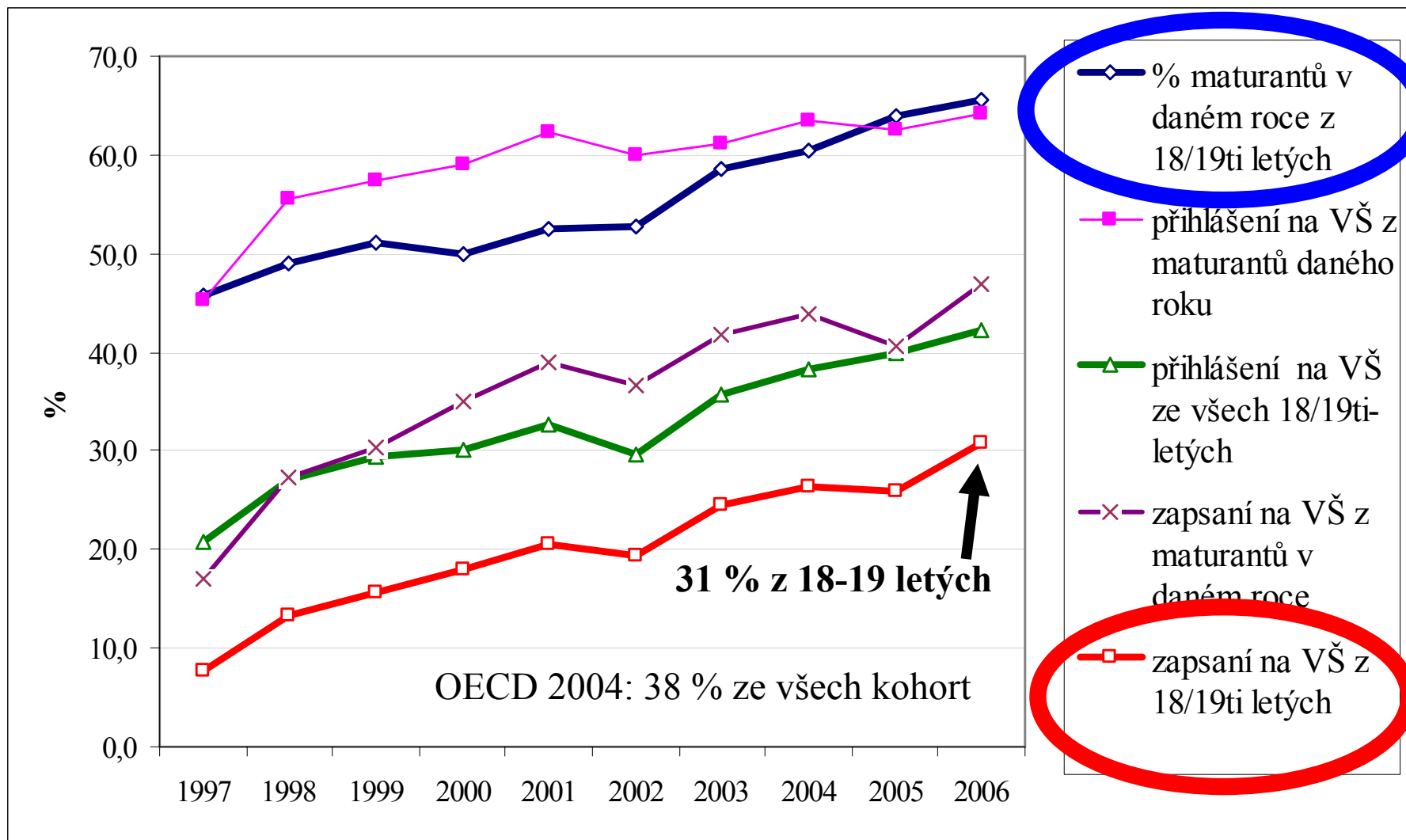

Podíl vstupujících do terciárního vzdělávání

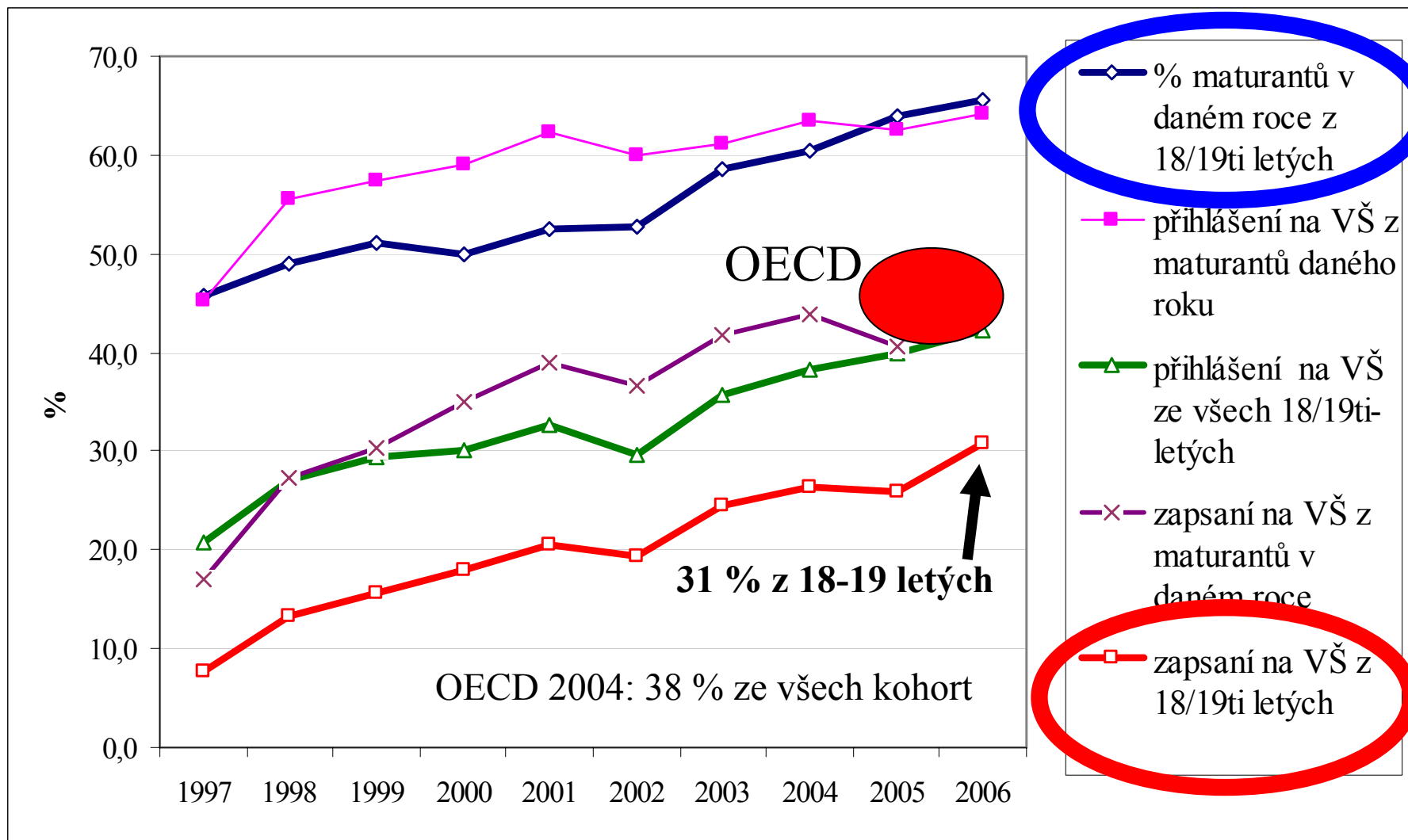
OECD 2004 (Net entry rates)

Podíly maturantů a vstupujících na VŠ v ČR z věkové skupiny 18-19 let

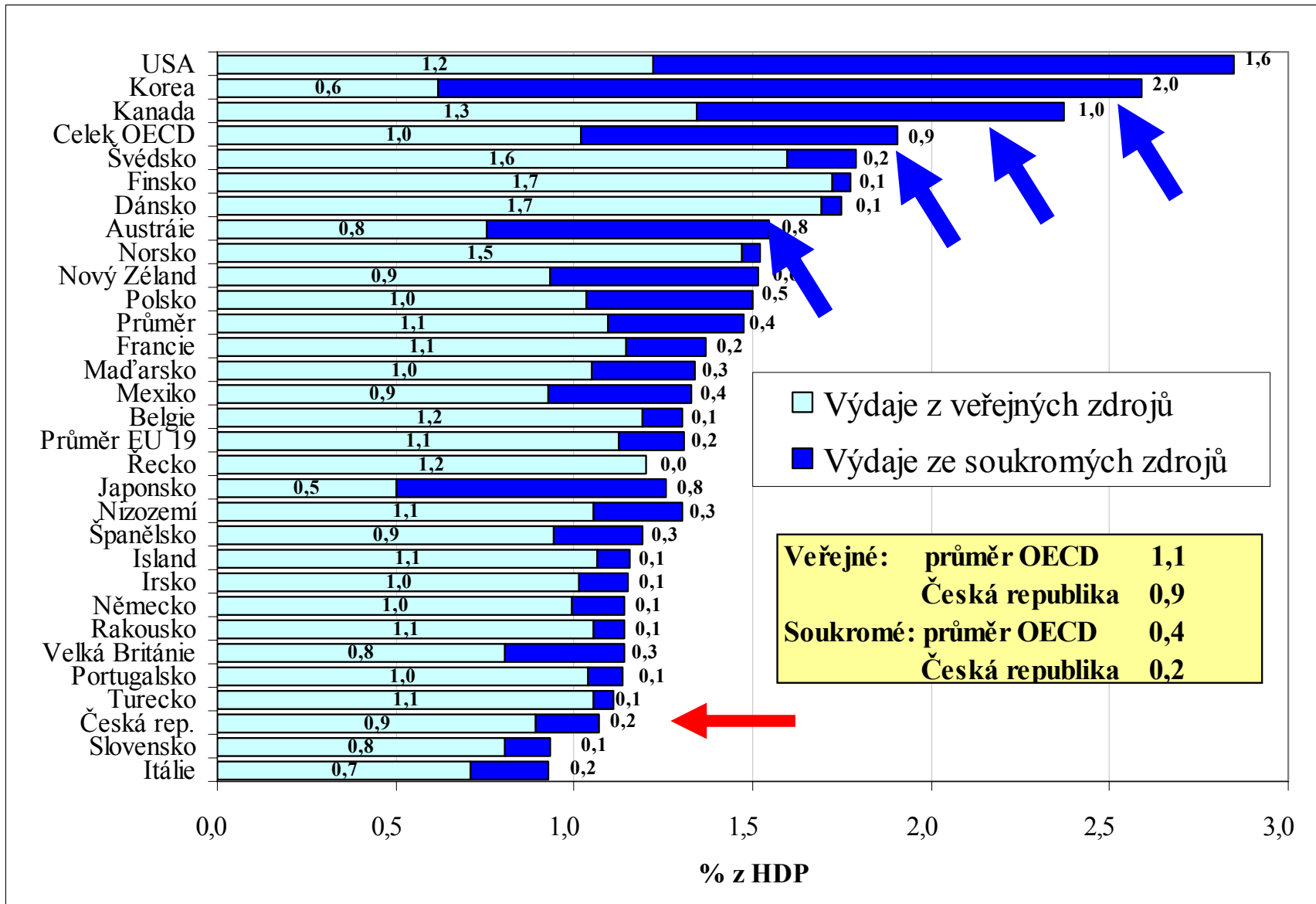

Podíly maturantů a vstupujících na VŠ v ČR z věkové skupiny 18-19 let

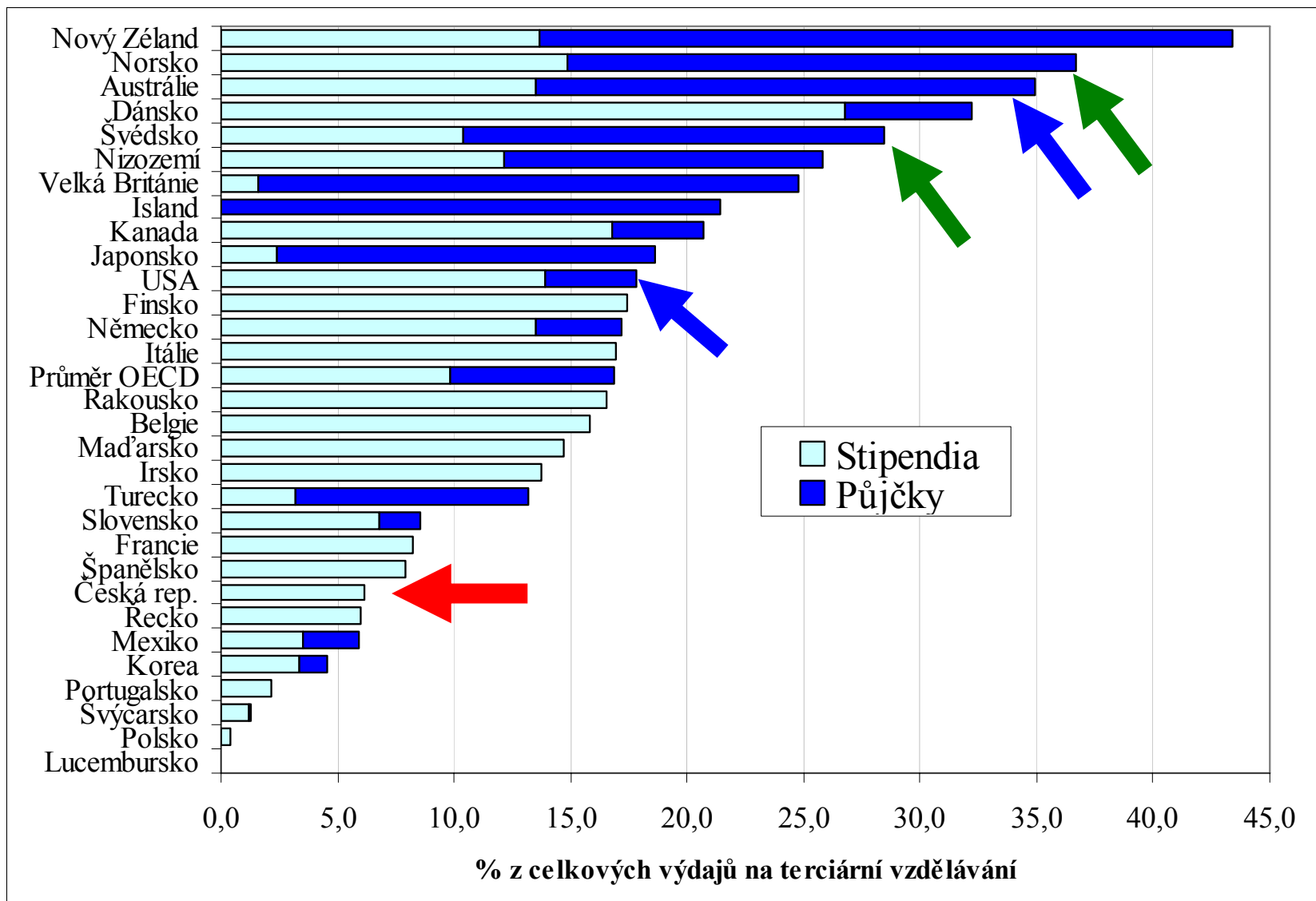

**Výdaje na terciární
vzdělávání, jejich
struktura a důsledky
pro šance na dosažení
VŠ vzdělání**

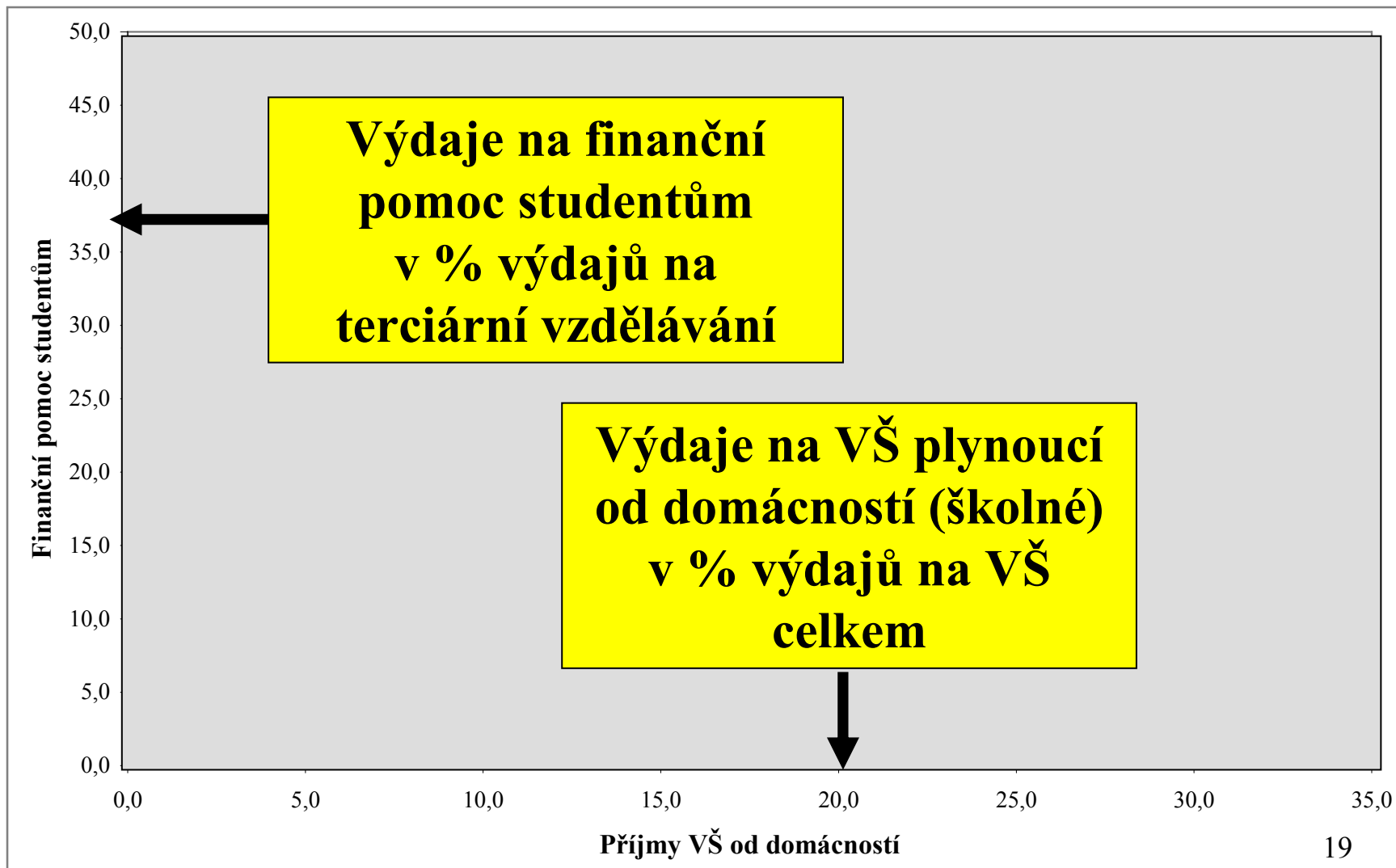
Výdaje na terciární vzdělávání z veřejných a ze soukromých zdrojů v % HDP (OECD, 2004)

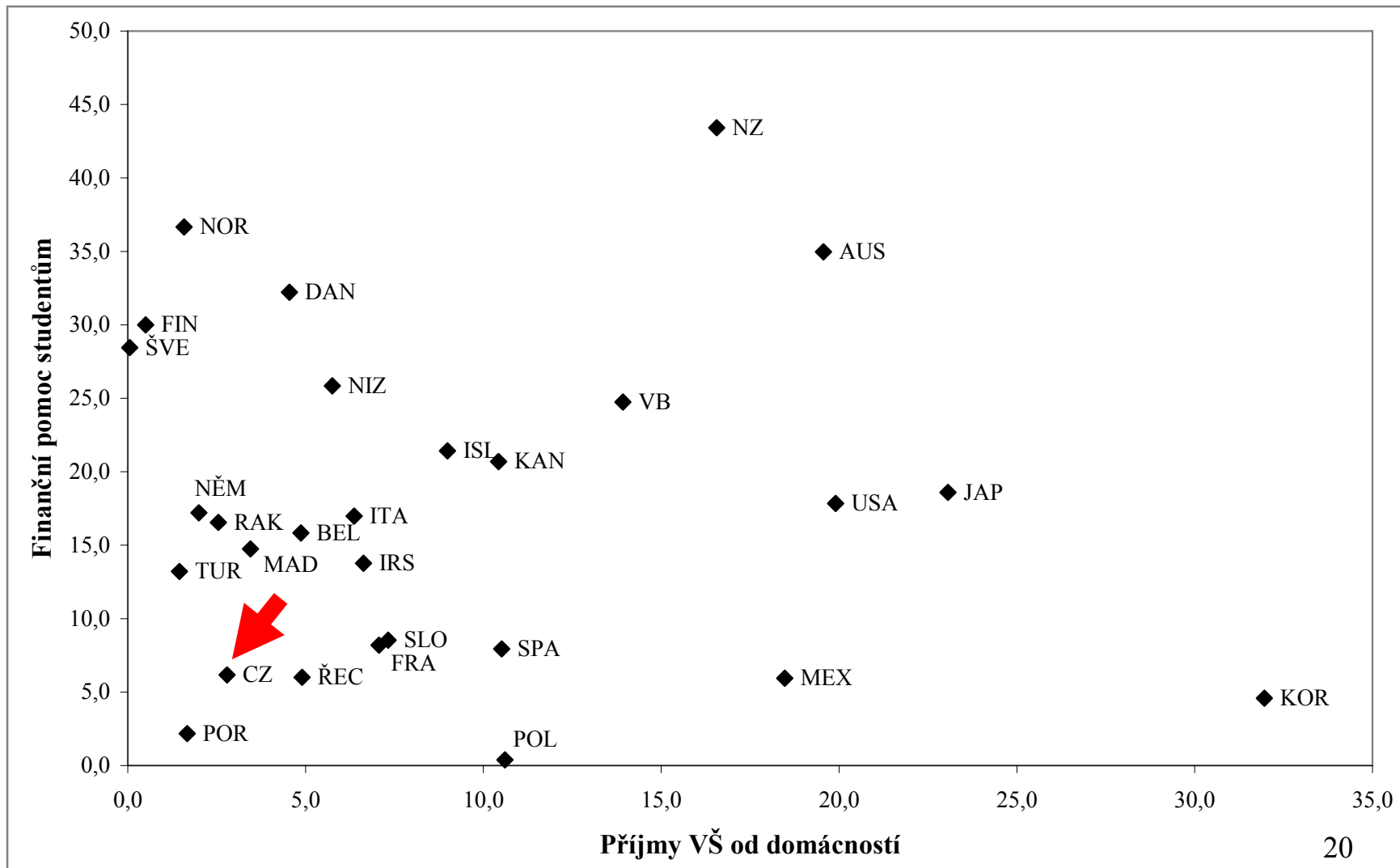
Výdaje na finanční podporu studentů v % výdajů na terciární vzdělávání (OECD, 2004)

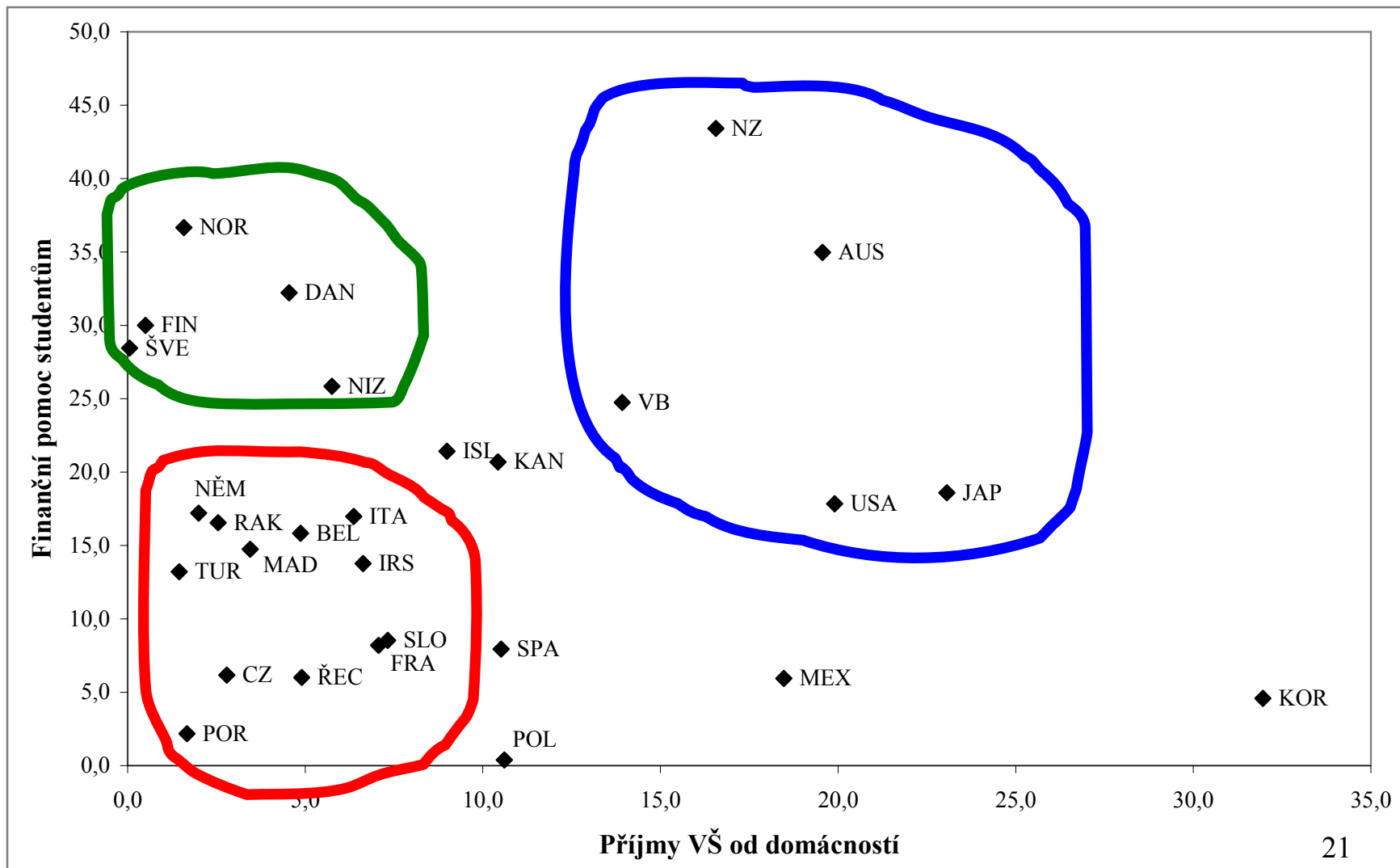
Příjmy VŠ od domácností (školné) a výdaje na finanční podporu studentů v % výdajů na terciární vzdělávání (OECD, 2004)

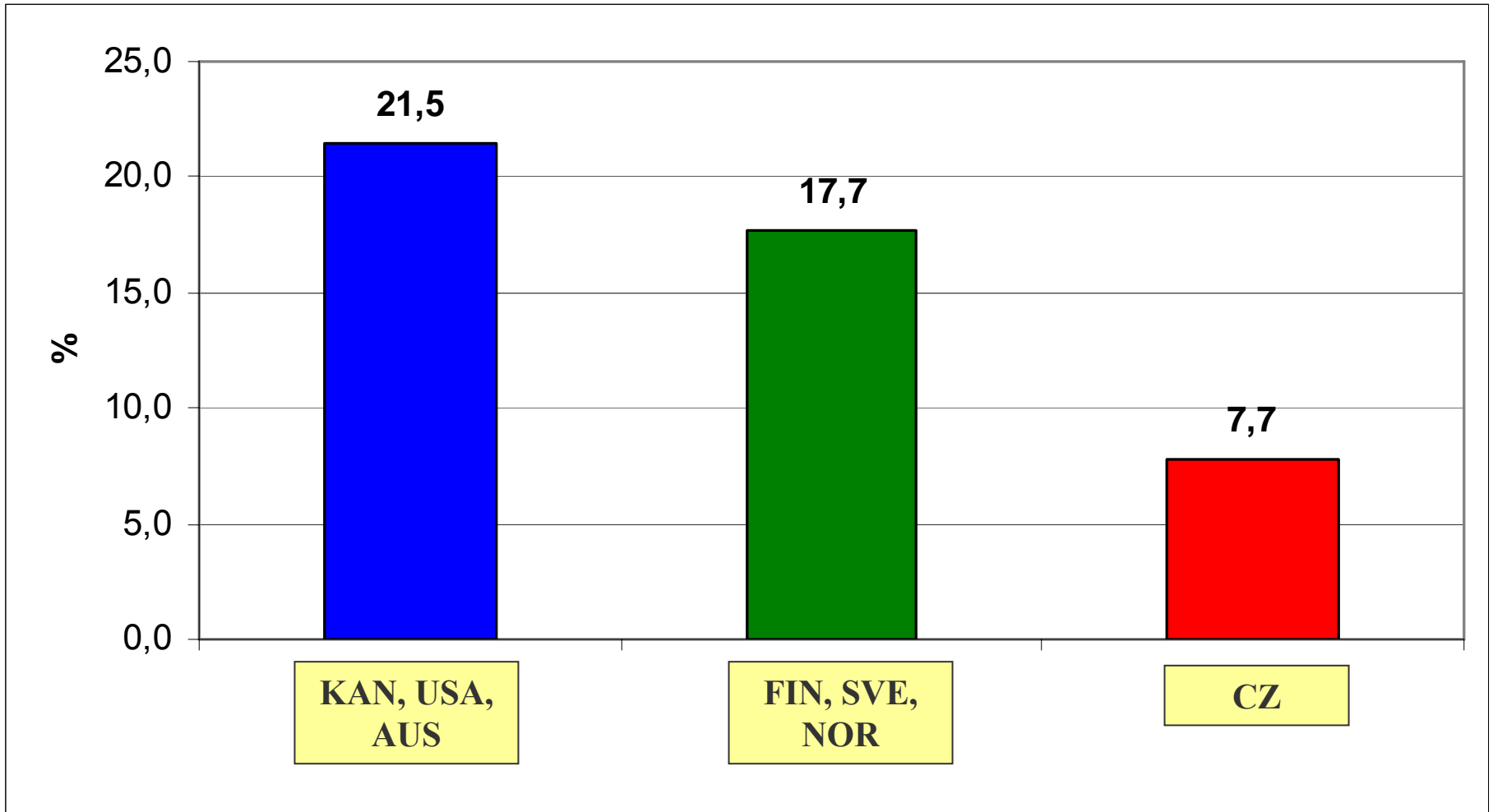
Příjmy VŠ od domácností (školné) a výdaje na finanční podporu studentů v % výdajů na terciární vzdělávání (OECD, 2004)

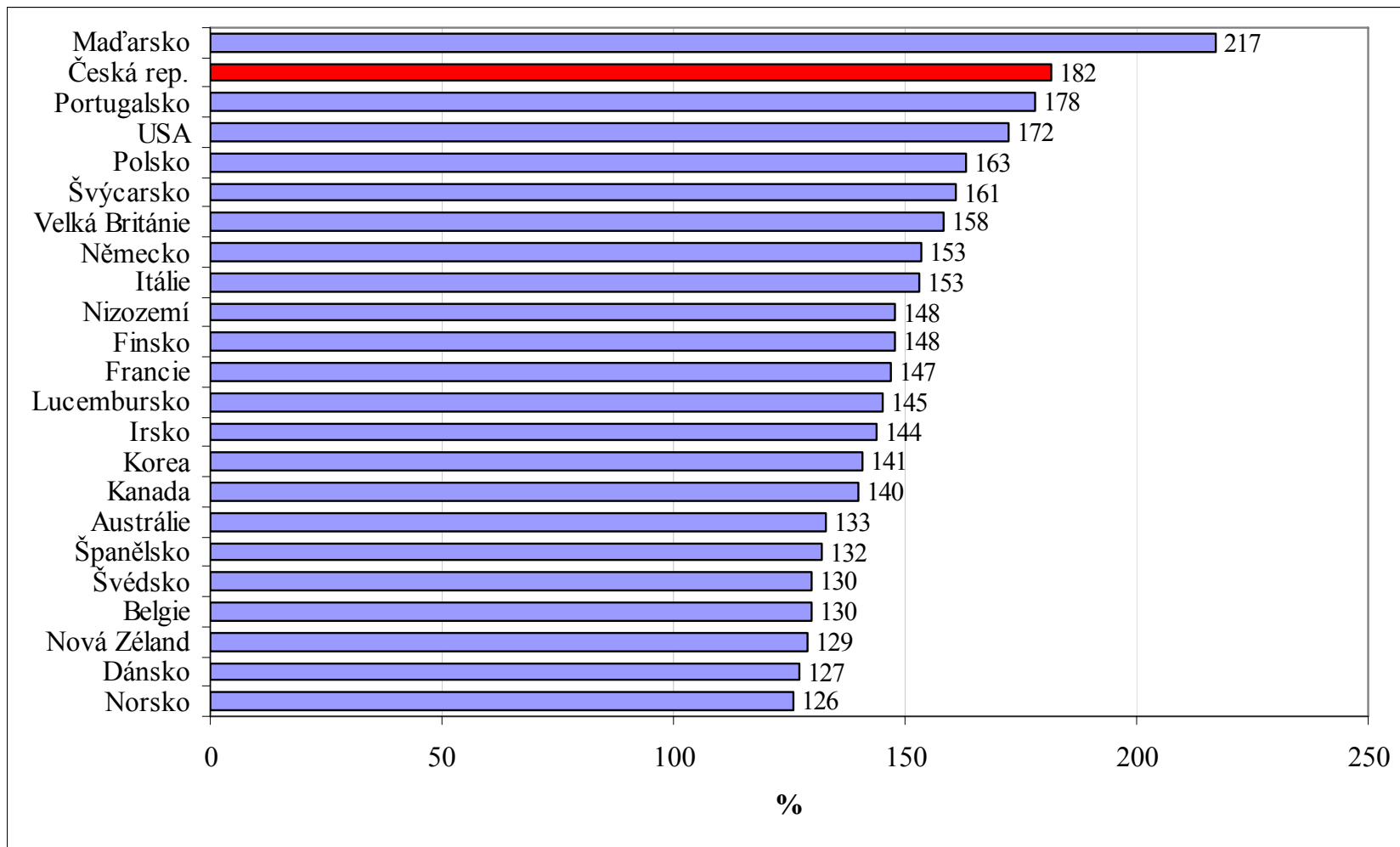
Příjmy VŠ od domácností (školné) a výdaje na finanční podporu studentů v % výdajů na terciární vzdělávání (OECD, 2004)

Podíly dosahujících VŠ vzdělání z dětí pocházejících z rodin s nižším vzděláním (nanejvýš nižší střední)

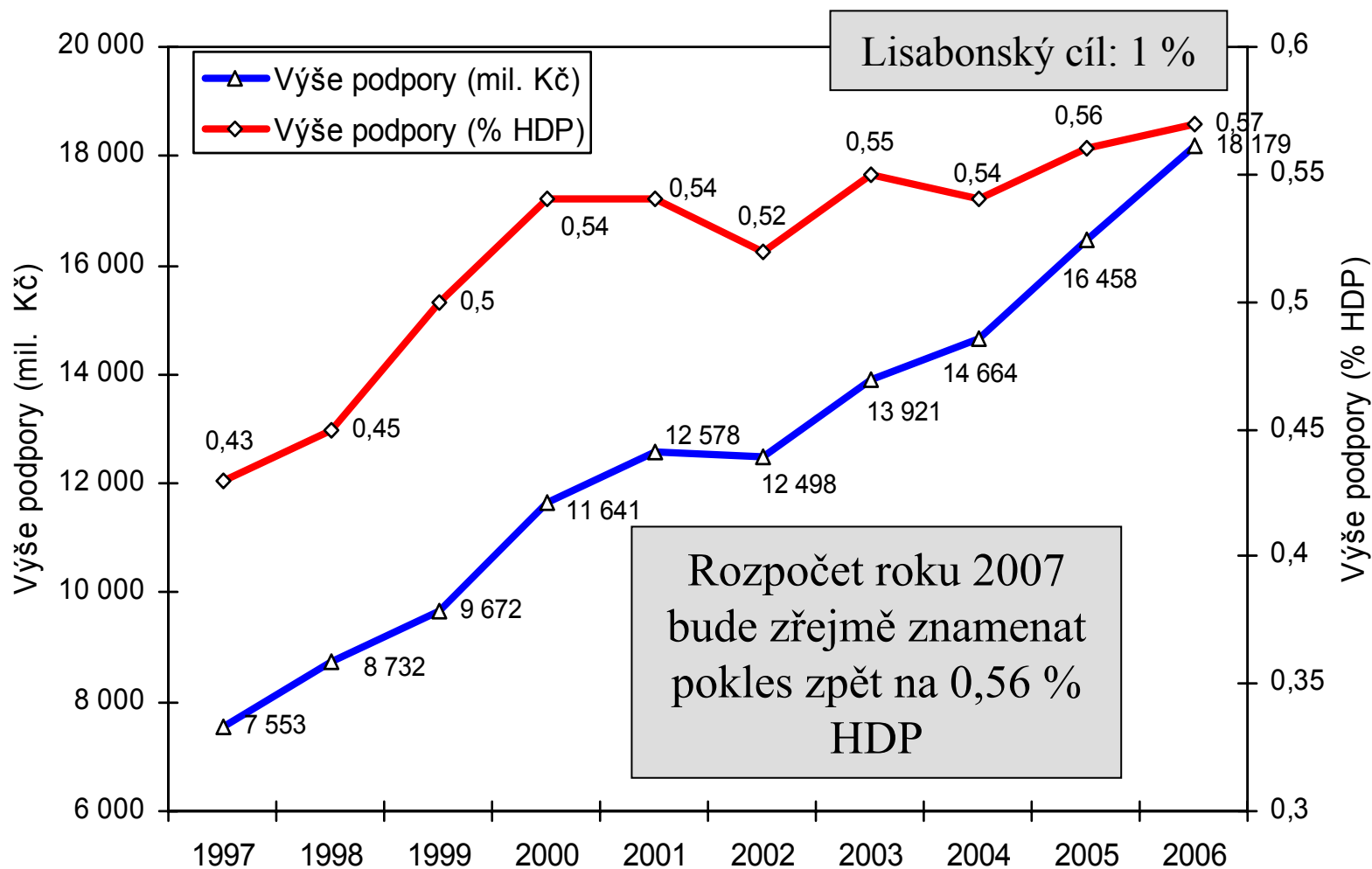

Průměrný příjem jedince s VŠ vzděláním v % příjmu jedince s maximálně středním vzděláním (OECD, 2004)

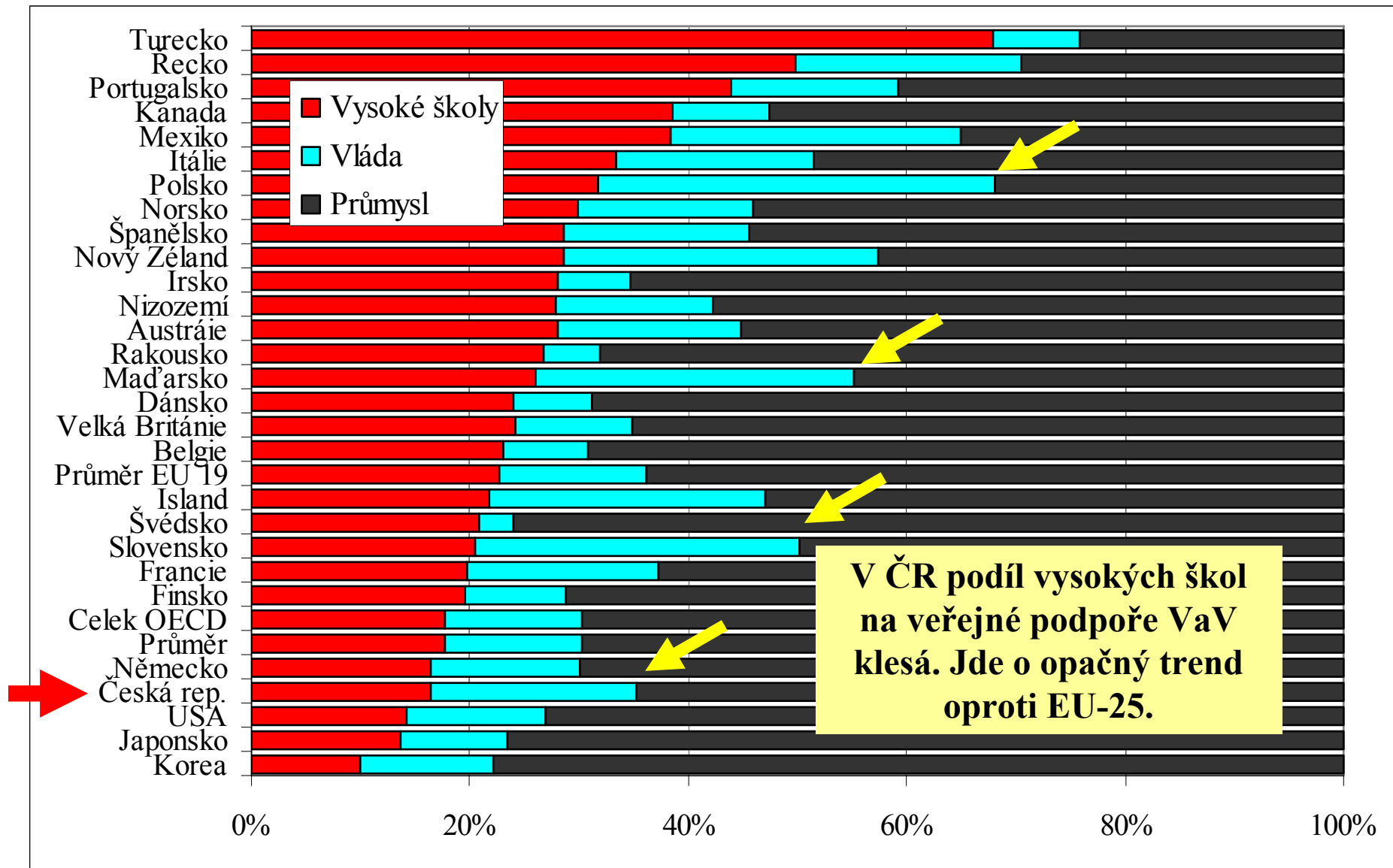
Výzkum a vývoj na vysokých školách (výdaje, efektivita)

Vývoj celkové podpory VaV z veřejných prostředků (mil. Kč a % HDP)

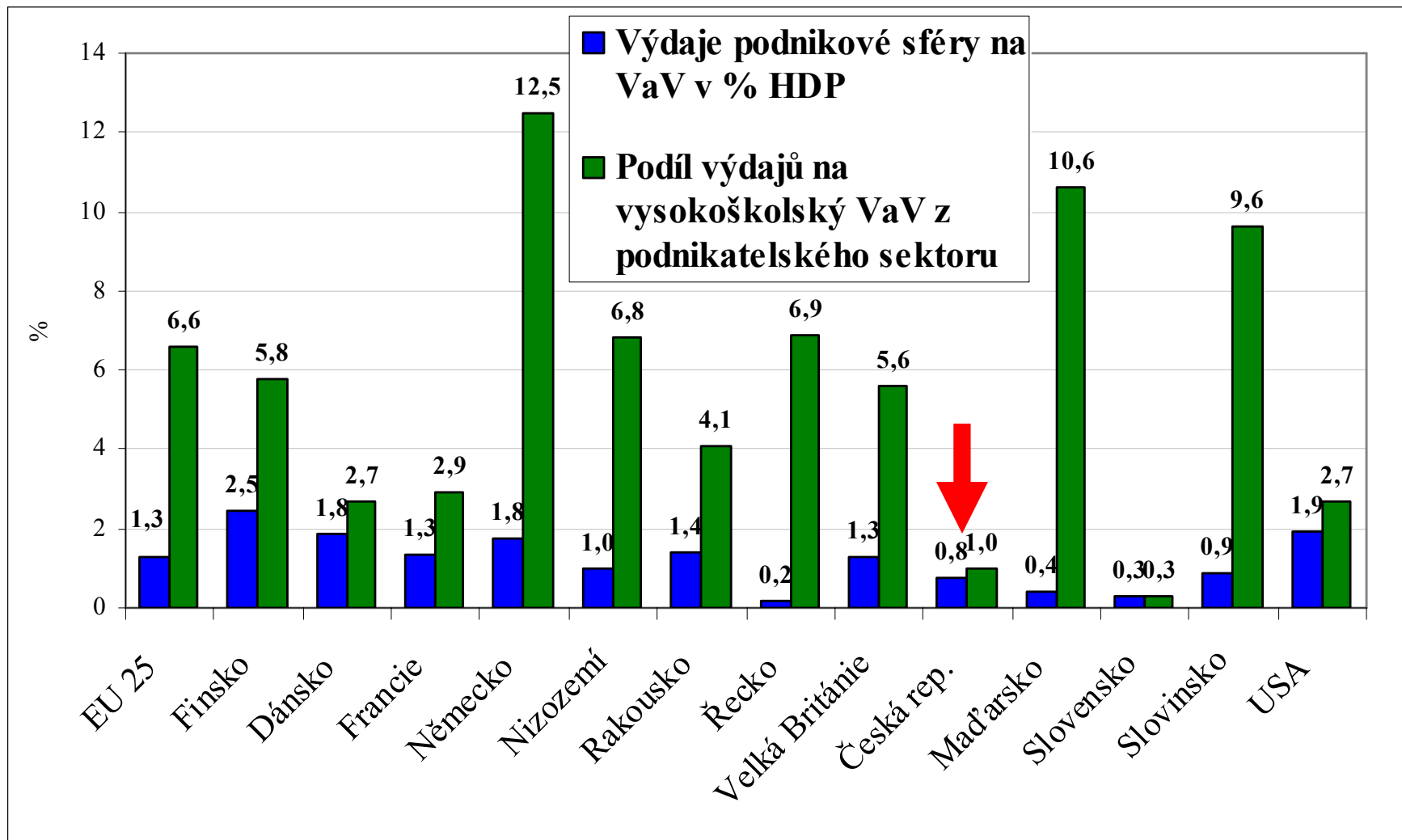

Zdroj dat: Státní rozpočet České republiky

Dělení výdajů na VaV mezi vysoké školy, vládu a průmysl (v % celkových výdajů, OECD, 2006)

Podíl podnikatelské sféry na financování VaV ve vybraných zemích EU

Vykázané výsledky VaV za posledních pět let:

- **176 tis. vykázaných „výsledků“, z toho jen:**
- 25 tis. článků v impaktovaných časopisech
(špičkový základní výzkum)
- 84 tis. článků ve sbornících, z toho 66 tisíc
vyprodukovaly vysoké školy
(zpravidla nejde o prestižní vědu, ale často jen o
produkci „popsaného papíru“)
- 1500 nových technologií
- 363 patentů

Shrnutí

- **Na nízkém inovačním potenciálu ČR se podílí i stále velmi slabá role univerzit při jeho tvorbě**
- **Přes nesporně pozitivní vývoj patří náš systém terciárního vzdělávání k nejuzavřenějším a nejvíce selektivním v OECD**
- **Nikoli jen nedostatek výdajů z veřejných zdrojů, ale celý systém financování je příčinou nízké dynamiky a nízké efektivity**
- **Konzistentní a hluboká reforma celého systému terciárního vzdělávání je nezbytná**

Čím se vyznačují skutečné reformy vysokého školství?

- **důraz na větší otevřenost vůči prostředí a konkurenci** ⇒ integrace VŠ do konkurenčního prostředí, resp. různých segmentů globálního trhu
 - **úspěšnost absolventů na trhu práce** - bytostný zájem vysoké školy
 - **konkurence na vzdělávacích trzích** - VŠ vzdělání se stává komoditou, do konkurence se dostávají VŠ v národním i mezinárodním kontextu, vývoz vzdělání
 - **orientace na produkci znalostí a inovací** – zvýšit podíl VŠ na inovačním procesu

Čím se vyznačují skutečné reformy vysokého školství?

- **důraz na kvalitu** ⇒ posilování odpovědnosti VŠ vůči studentům ⇒ VŠ vzdělání jako investice ⇒ spoluúčast ⇒ posilování odpovědnosti studentů
- **důraz na růst participace** ⇒ diverzifikace systému, rozevírání systému ve spodních „patrech“ (profesně orientované bakalářské programy)
- **důraz na rovnost šancí** ⇒ snaha odpoutat rozhodování o studiu od ekonomické situace výchozí rodiny ⇒ vytváření systémů sociální pomoci studentům z nízkopříjmových rodin (talenty)

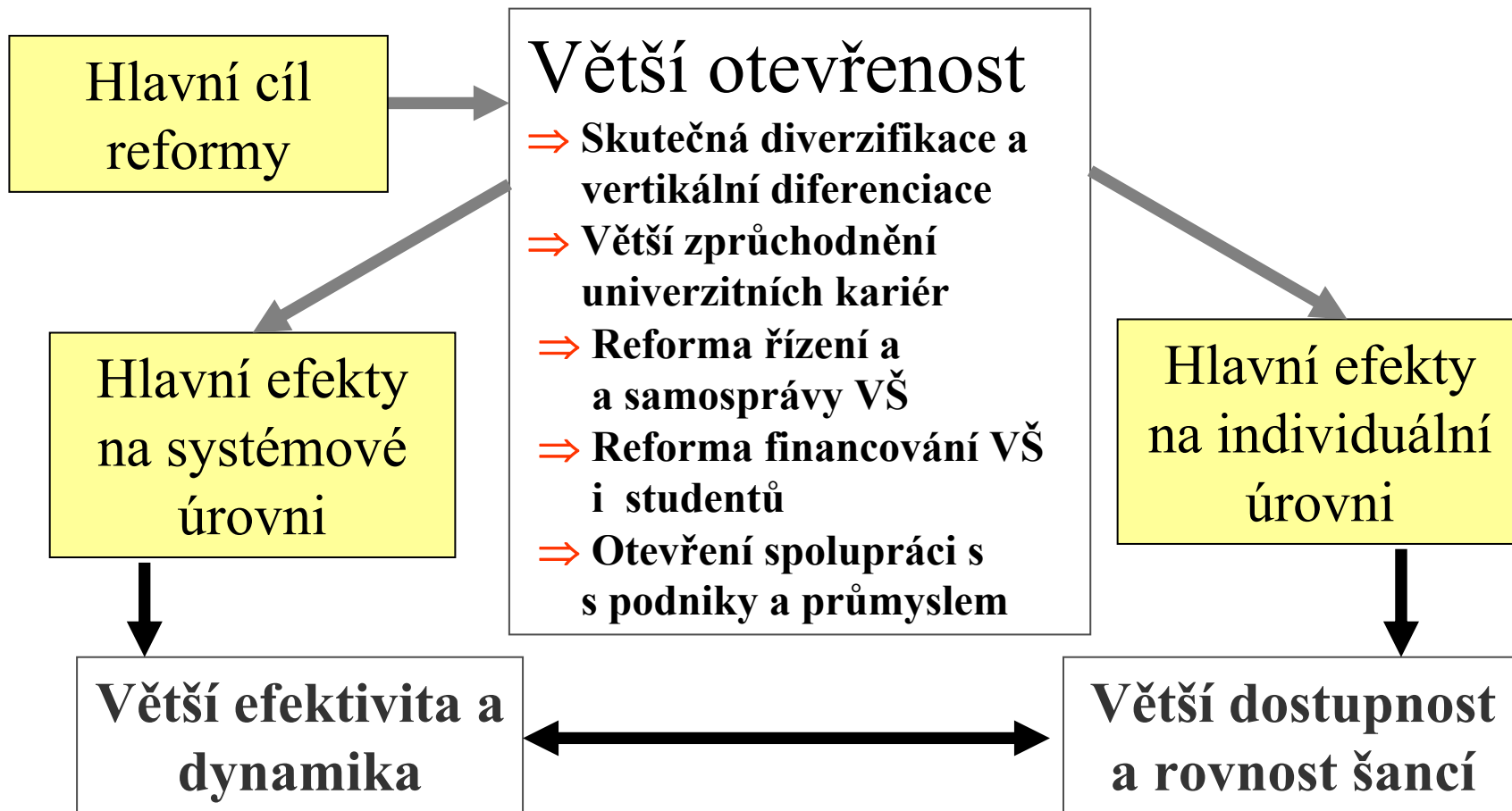
Propojení reformních cílů a strategií

Hlavní cíl
reformy

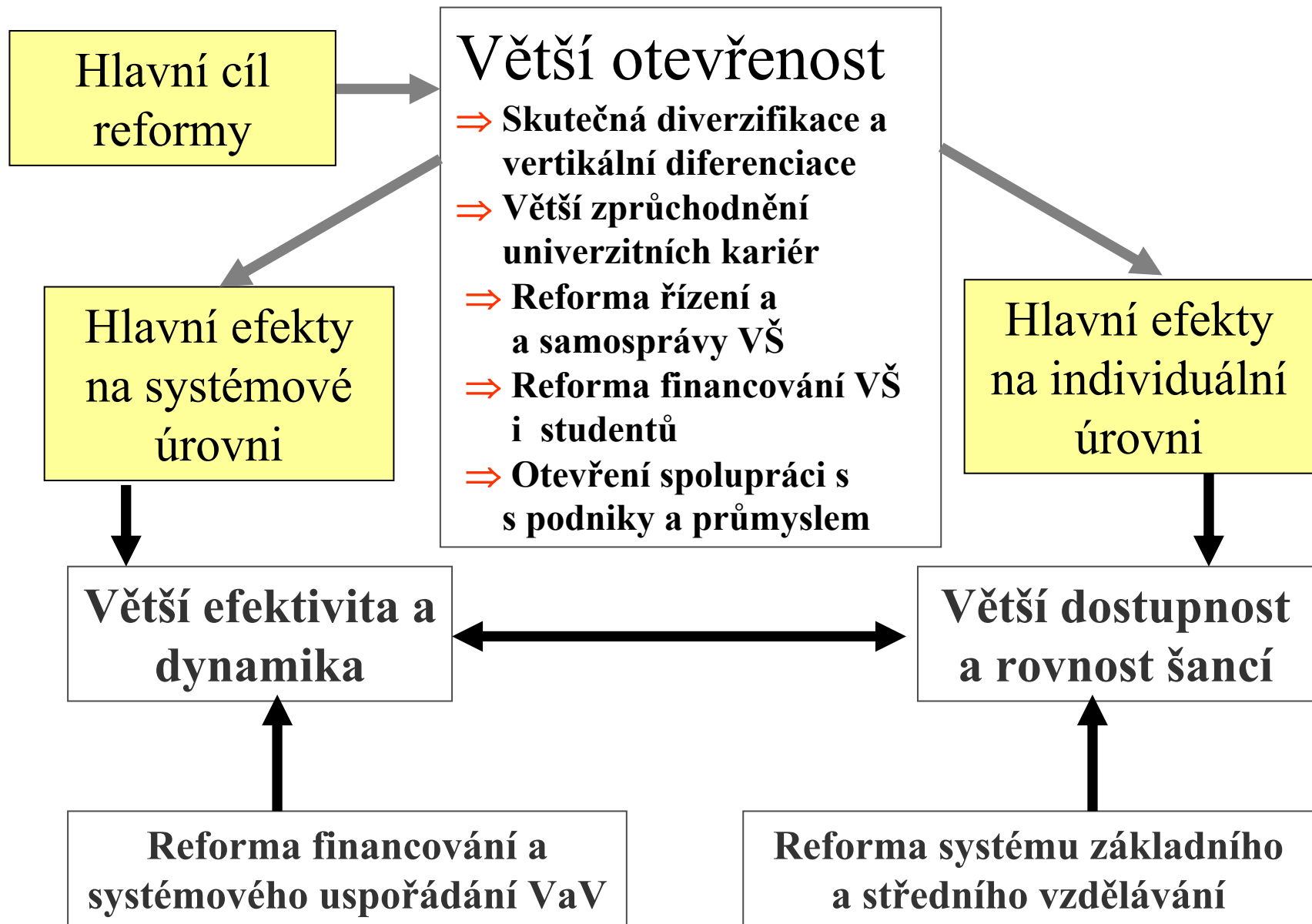
Větší otevřenost

- ⇒ Skutečná diverzifikace a vertikální diferenciacce
- ⇒ Větší zprůchodnění univerzitních kariér
- ⇒ Reforma řízení a samosprávy VŠ
- ⇒ Reforma financování VŠ i studentů
- ⇒ Otevření spolupráci s podniky a průmyslem

Propojení reformních cílů a strategií

Propojení reformních cílů a strategií

Závazky vlády v programovém prohlášení

- a. Vytvoření podmínek pro větší zpřístupnění vysokoškolského vzdělávání a pro rozšíření nabídky studijních oborů.
- b. Zmenšování sociálních bariér v přístupu k vysokoškolskému vzdělání.
- c. Otevření diskuse o větším zapojení soukromých zdrojů do financování vysokého školství.

Doporučení OECD

- Zvýšit efektivitu a konkurenceschopnost systému
- Transformovat současný systém limitovaný nabídkou vzdělávacích příležitostí na systém tažený poptávkou po terciárním vzdělávání
- Posílit citlivost vysokého školství na změny na trhu práce
- Otevřít segment profesně orientovaných bakalářských programů (souvislost s reformou středního vzdělání)

Doporučení OECD (pokrač.)

- Zvýšit podíl soukromých zdrojů na financování vysokého školství, včetně přijatelné formy spoluúčasti studentů.
- Zvýšit participaci na terciárním vzdělávání a zmenšit sociální nerovnost v šancích na jeho dosažení, zejména v dosud znevýhodněných sociálních skupinách.
- Vytvořit silnější partnerství mezi vysokými školami, průmyslem a inovačním podnikáním, posílit inovační potenciál výzkumu na vysokých školách.

Jak zpřístupnit VŠ a zvětšit nabídku vzdělávacích programů

- Dokončit přechod na strukturované programy (Akreditační komise)
- Především finančními mechanismy podporovat růst počtu studentů v bakalářských programech (MŠMT)
- Podporovat vznik neuniverzitních vysokých škol (MŠMT)
- Zahájit proces integrace VOŠ do terciárního systému (MŠMT, AVOŠ, Akreditační komise)

Jak zmenšit bariéry

- Vytvořit příznivější podmínky pro příležitostnou výdělečnou činnost studentů;
- Doladit systém sociálních stipendií;
- Začít vytvářet vzájemně provázaný systém půjček a spoření na vzdělání;
- Odstranit věkové omezení statusu studenta a z toho vyplývajících sociálních výhod (zejména úhrada sociálního a zdravotního pojištění).

Jak zvýšit efektivitu prostředků vkládaných do výzkumu a vývoje

- Posílit úlohu účelového financování
- Institucionální financování pevněji svázat s dosaženými výsledky institucí
- Sjednotit pravidla a kritéria hodnocení kvality výzkumu a vývoje napříč resorty
- Výrazně redukovat počet poskytovatelů veřejných prostředků výzkumu a vývoje (22 rozpočtových kapitol)

Jak přinést další zdroje do systému

- Úspěšně implementovat Operační programy *Vzdělání pro konkurenceschopnost* a *Výzkum a vývoj pro Inovace*
- Odstranit překážky získávání projektů z EU
 - zákon usnadňující spolufinancování projektů (novela podána)
 - řešení problému DPH u evropských projektů (novela připravena);
- Posílit tendenci dotahovat výzkum a vývoj k ekonomicky zhodnotitelným výsledkům
 - dotáhnout nový výklad zákona DPH pro oblast VaV
 - v hodnocení výsledků VaV posílit kritérium aplikovatelnosti

Jak zvýšit podíl soukromých zdrojů

- Vytvořit lepší podmínky pro rozvoj partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem (zejména v daňové oblasti).
- Připravit a diskutovat systém spoluúčasti studentů, který:
 - nevytvoří další bariéru v přístupu k vysokoškolskému vzdělání
 - povede k větší zainteresovanosti vysokých škol na kvalitě poskytovaného vzdělání a uplatnitelnosti absolventů na trhu práce.

Bezprostřední kroky MŠMT

- Implementace Operačních programů
(přípravu reformy lze financovat ze systémových projektů)
- Příprava *Bílé knihy terciárního vzdělávání*
(využít doporučení OECD)
- Příprava nového *Zákona o terciárním vzdělávání* (zákon 111/1998 již nevyhovuje)
- Spolupráce s RVV na reformě financování VaV
(zjednodušit, zpřehlednit, nastavit kritéria posilující efektivitu)

Děkuji za pozornost

petr.mateju@msmt.cz

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY